

Medio natural

Zaragoza reúne unha grande diversidade paisaxística. O río Ebro actúa de arteria vital nun territorio caracterizado polos fortes contrastes, no que chegan a coexistir frondosos bosques prepirenaicos e amplas extensións case desérticas, aledadas polo ocasional verdor das veigas fluviais.

O Parque Natural da Dehesa do Moncayo, a Reserva Mundial da Biosfera das Bardenas, a lagoa de Gallocanta (zona de refuxio, descanso e nidificación de aves) e os terreos esteparios da Lomaza de Belchite e os Monegros, son modelos únicos de clima e paisaxe en Europa.

Á súa singularidade engádesa a do Prepireneo e o Piedemonte ibérico, onde a chaira e a montaña conflúen dun modo particular, e a das espectaculares paraxes onde o discurrir dos ríos debuxa regueiros, fouciñas e canóns ou ben se toma un descanso en forma de lagos naturais ou de espaciosos embalses aptos para a pesca e os deportes náuticos.

Balnearios e Mosteiro de Pedra

A provincia de Zaragoza conta con distintos centros de augas termais, que afloran nos municipios de Alhama de Aragón, Paracuellos de Jiloca e Jaraba, enclavados na comarca de Calatayud.

Nun marco natural de enorme beleza érguense variados complexos que conxugan o ambiente tranquilo e acolledor dos balnearios decimonónicos con modernas instalacións, capaces de ofrecer aos seus visitantes todo tipo de propostas con augas minero-medicinais, declaradas de utilidade pública.

Nas proximidades destes establecementos, en Nuévalos, localízase unha das máis prezadas xoias da provincia, o Parque Natural do Mosteiro de Pedra. A corrente do río Pedra modelou a rocha durante milenios, formando asombrosos lagos, grutas e cascadas. Xunto a eles alzanse densos bosques de ribeira e desenvólvese un ecosistema particular, de acusada diversidade biolóxica.

Gastronomía

A riqueza paisaxística e climática da provincia de Zaragoza, xunto cunha herdanza cultural derivada da súa condición de lugar de encontro de civilizacións, deron orixe a multitude de tradicións culinarias.

Falar de Gastronomía en Zaragoza é falar das incomparables froitas e verduras das súas hortas, pero tamén é falar do afo e da caza, de acreditados aceites de fama internacional, de saborosos queixos e

embutidos, dunha repostería con sinais de identidade propias e dos excelentes viños criados nas comarcas de Cariñena, Borja e Calatayud.

Uns ingredientes de primeirísima calidade incluídos na chamada dieta mediterránea, ao mesmo tempo sa e variada, que demostran a súa valía tanto en preparacións tradicionais como en modernos pratos de alta cociña.

ESPAÑA **ZARAGOZA** a *Provincia*

<http://zaragozaturismo.dpz.es>

Patronato de Turismo Diputación de Zaragoza

Plaza de España, 2. 50071 Zaragoza. Tel. 00 34 976 212 032

Zaragoza, a Provincia

Pola súa localización xeográfica, a provincia de Zaragoza é terra de paso. Encrucillada natural de camiños entre a Europa continental e a Península Ibérica, así como entre o Mediterráneo, a meseta castelá e as marxes do Cantábrico, ao longo da súa historia converteuse nun punto sinalado de encontro de culturas e civilizacións.

Cunha superficie de 17.194 km², a meirande parte dos seus habitantes, case un millón, concéntrase na capital, na actualidade un destacado núcleo industrial e comercial. Por iso, xunto a ela localízanse outras poboacións de considerable tamaño e patrimonio histórico, como Calatayud, Tarazona, Ejea de los Caballeros ou Caspe.

A arquitectura medieval en pedra

Durante a Idade Media, a medida que o Islam retrocedía, os conquistadores cristiáns víronse na necesidade de colonizar os seus novos territorios con fundacións relixiosas e núcleos de poboacións. Nese período propágase a arte románica, expresión plástica dunha sociedade feudal e cuxas características formais proceden de Europa.

Na provincia de Zaragoza existen numerosos exemplos deste movemento artístico, aínda que os máis espectaculares concéntranse na cidade de Daroca e,

sobre todo, nas Altas Cinco Vilas, cos enclaves de Sos do Rei Católico e Uncastillo á cabeza.

Outra forma de expresión de época medieval presente en terras zaragozanas é a cisterciense, froito da expansión dunha orde monacal que buscou a volta á austeridade do cristianismo primitivo. Neste estilo, que prefigura o gótico, erguéronse os mosteiros de Veruela, nas faldas do Moncayo, Piedra, nas proximidades de Calatayud, e Rueda, no curso medio do Ebro.

Mudéxar

Trala conquista cristiá, moitos musulmáns mantiveron os seus fogares no reino de Aragón, conservando a súa relixión e costumes. Os dedicados a oficios relacionados coa construción puxeron os seus coñecementos ao servizo dos novos poderes dominantes, en especial nas poboacións situadas nas marxes do Ebro e dos seus afluentes meridionais, así como no Somontano do Moncayo. Xurdiu así a arte mudéxar, que adaptou conceptos, formas e sistemas de traballo andalusís ás necesidades de edificios cristiáns e ás modas de cada época.

Entre os séculos XIII e XVII desenvóléronse modelos constructivos singulares, como as igrexas fortaleza e as torres con estrutura de minarete, ademais dunha rica linguaxe decorativa con características propias baseada na combinación de ladrillo, xeso, madeira e cerámica.

A súa beleza e maxestividade, xunto co seu valor como exemplo material de convivencia e encontro de culturas, foron recoñecidas pola UNESCO no 2001, ao declarar Patrimonio da Humanidade o conxunto da arte mudéxar aragonesa.

Sefarad

No 1492 os Reis Católicos decretaron a expulsión dos xudeus, unha comunidade asentada na Península Ibérica dende a Antigüidade. A pegada da súa estada durante séculos na actual provincia de Zaragoza é tan rica como heteroxénea.

Zaragoza capital, epicentro do xudaísmo en Aragón, exerceu en moitos períodos un incuestionable liderado espiritual en Sefarad, tanto ao abrigo dos monarcas musulmáns da súa taifa como dos reis cristiáns que lles sucederon.

Pero a presenza hebraica tamén se fixo sentir noutras áreas do territorio zaragozano. A súa pegada é aínda visible en diferentes localidades das Cinco Vilas, onde se conservan barrios xudeus, sinagogas e cemiterios. E non menos significativos son os vestixios da súa cultura en Calatayud, Daroca e Caspe, ou os que enriquecen a área do Moncayo, que conta cun Centro de Interpretación da Cultura Xudía en Tarazona.

Goya e Muel

Francisco de Goya y Lucientes, unha das personalidades máis influínte na historia da pintura, viu a súa primeira luz en Fuentetodos, unha pequena aldea próxima a Zaragoza. Na capital aragonesa formouse como pintor e recibiu os seus primeiros encargos. O éxito dos seus frescos na basílica do Pilar propiciou a sinatura de novos contratos.

Muel, Remolinos, Calatayud e a cartuxa de Aula Dei albergan obras da súa etapa xuvenil. Pero esta non é a única representada na provincia, xa que existen cadros de madurez no Museo de Zaragoza e no Museo Camón Aznar que recolle, pola súa banda, as súas series completas de gravados.

Tamén é posible contemplar parte de a súa obra gráfica na súa localidade natal, onde se conserva a casa familiar e abríronse diversos talleres e salas de exposición.

A viaxe a Fuentetodos pódese completar cunha visita á próxima Muel, centro oleiro documentado dende finais do século XV. Alí, ademais dos frescos de Goya, atópase a Escola Taller de Cerámica. Coa súa creación, a Deputación Provincial de Zaragoza pretendeu recuperar a tradición da olería local, onde predominan as pezas decoradas con debuxos azuis sobre fondo branco, ao mesmo tempo que se difunden as técnicas artesás.

